

Dokument i politikave publike

Mbrojtja nga diskriminimi në praktikë: nyja midis kuadrit ligjor dhe aksesit real në drejtësi

Qasja në mbrojtje nga diskriminimi nuk kufizohet nga mungesa e të drejtave, por nga barrierat strukturore që e shndërrojnë barazinë formale në praktikë të pabarabartë.

Civica Mobilitas është një projekt i Qeverisë Zvicerane për të mbështetur shoqërinë civile në Maqedoninë e Veriut, i zbatuar nga Qendra Maqedonase për Bashkëpunim Ndërkombëtar (MCIC), NIRAS nga Danimarka dhe FCG nga Suedia. Qëllimi i programit është ndryshimi shoqëror në Maqedoninë e Veriut që nxitet nga një sektor i fortë civil, qytetarë aktivë dhe bashkëpunim i mirë me autoritetet, duke rezultuar në një hapësirë qytetare të zgjeruar, organizata më të qëndrueshme të shoqërisë civile dhe qeverisje më transparente, të përgjegjshme dhe gjithëpërfshirëse sociale në nivel qendror dhe lokal.

Përmbajtja e këtij publikimi është përgjegjësi e vetme e Komiteti i Helsinkit për të Drejtat e Njeriut dhe në asnjë mënyrë nuk mund të konsiderohet se pasqyron pikëpamjet e Qeverisë Zvicerane, Civica Mobilitas ose organizatave që e zbatojnë atë.

**Botuesi: Komiteti i Helsinkit për të Drejtat e Njeriut
përfaqësuar nga Prof. Dr. Neda Zdraveva**

Viti i botimit: 2026

Vendi i botimit: Shkup

Numri i faqeve: 13

Përmbajtja

1. Hyrje.....	1
2. Gjetjet kryesore: midis mbrojtjes formale dhe aksesit real në drejtësi.....	2
3. Nga normalizimi në njohje: si kuptohet diskriminimi.....	5
4. Pse gratë nuk raportojnë: barrierë strukturore dhe institucionale.....	7
5. Çfarë funksionon?.....	9
6. Rekomandime për përmirësimin e mbrojtjes kundër diskriminimit.....	11
- Forcimi institucional i sistemit për mbrojtje nga diskriminimi.....	11
- Qasja në ndihmë ligjore dhe koordinimi institucional.....	11
- Mbrojtja sociale dhe mbrojtja nga dhuna me bazë gjinore dhe dhuna në familje.....	12
- Vetëqeverisja lokale dhe aksesueshmëria e shërbimeve.....	12
- Komuniteti i donatorëve dhe qëndrueshmëria e shërbimeve.....	12

1. Hyrje

Ky dokument politikash u zhvillua në kuadër të projektit "Barazia Tani - Forcimi i Komuniteteve të Margjinalizuara për Përfshirje Sociale dhe Mosdiskriminim", i mbështetur nga Qeveria e Zvicrës përmes Civica Mobilitas, i zbatuar nga Komiteti i Helsinkit për të Drejtat e Njeriut, HOPS - Mundësi për një Jetë të Shëndetshme dhe Koalicioni MARGINI, i cili synon të kontribuojë në përmirësimin e aksesit në drejtësi dhe forcimin e mekanizmave për mbrojtje nga diskriminimi për grupet më të cenueshme në shoqëri.

Mbrojtja nga diskriminimi është një nga parakushtet kryesore për të siguruar gëzimin e barabartë të të drejtave dhe lirive të njeriut. Pavarësisht ekzistencës së një kuadri ligjor dhe institucional relativisht të zhvilluar në Republikën e Maqedonisë së Veriut, gratë nga komunitetet e margjinalizuara vazhdojnë të përballen me pengesa të shumta në aksesin në mekanizmat për mbrojtje nga diskriminimi dhe drejtësinë në përgjithësi.

Dokumenti i politikave bazohet në gjetjet e monitorimit të mekanizmave për mbrojtje nga diskriminimi, përvojat e mbështetjes ligjore dhe paralegale të ofruar, si dhe rezultatet e avokimit strategjik. Të dhënat e mbledhura tregojnë se, megjithëse mekanizmat ekzistues ofrojnë mbrojtje formale nga diskriminimi, aksesit i tyre praktik për gratë nga komunitetet e margjinalizuara mbetet i kufizuar.

Gjetjet tregojnë se ekzistenca formale e të drejtave dhe mekanizmave institucionalë nuk është e mjaftueshme për të ofruar mbrojtje efektive. Gratë nga komunitetet e margjinalizuara, duke përfshirë gratë nga zonat rurale, gratë që i përkasin komunitetit LGBTI, gratë që përdorin drogë, punonjëset seksuale, të dënuarat dhe gratë e pastreha nga Rajoni Planifikues i Shkupit, përballen me diskriminim të shumëfishtë dhe ndërsektorial, varësi ekonomike, mosbesim në institucione, frikë nga pasojat dhe njohje të pamjaftueshme të formave specifike të diskriminimit në bazë të gjinisë.

Dokumenti analizon sfidat kryesore sistemike në fushën e mbrojtjes nga diskriminimi, identifikon praktikën e mira nga terreni dhe propozon udhëzime për përmirësimin e politikave publike me fokus në aksesin në drejtësi për gratë nga komunitetet e margjinalizuara.

2. Gjetjet kryesore: midis mbrojtjes formale dhe aksesit real në drejtësi

Analiza e të dhënave, rasteve dhe praktikave në dispozicion tregon një nyje të konsiderueshëm midis mekanizmave ekzistues ligjorë dhe institucionale për mbrojtje nga diskriminimi dhe disponueshmërisë së tyre aktuale për gratë nga komunitetet e marginalizuara.

Edhe pse korniza ligjore ofron mbrojtje nga diskriminimi, përvojat tregojnë se gratë vazhdojnë të përballen me pengesa të shumta strukturore dhe institucionale që e bëjnë të vështirë ose të pamundur ushtrimin efektiv të të drejtave të tyre.

Të dhënat e mbledhura tregojnë se gratë nga komunitetet e marginalizuara diskriminohen në fusha të ndryshme, duke përfshirë aksesin në sigurim shëndetësor, ushtrimin e të drejtave sociale, marrëdhëniet e punës, si dhe në kontekstin e dhunës me bazë gjinore dhe dhunës në familje.

Të dhënat nga monitorimi i KPMD për periudhën korrik 2024 - shtator 2025 tregojnë dallime të konsiderueshme gjinore dhe ndërsektoriale në aksesin në mekanizmat për mbrojtje nga diskriminimi. Gjatë asaj periudhe, një total prej 643 ankesash u paraqitën në Komisionin për Parandalimin dhe Mbrojtjen nga Diskriminimi. Nga këto, 234 u paraqitën nga gratë, duke përfaqësuar rreth 36% të totalit. Vetëm 14 u paraqitën nga gratë nga komunitetet e marginalizuara, dhe ekskluzivisht nga gratë nga zonat rurale. Përafërsisht 6% e ankesave të paraqitura nga gratë janë nga gra të marginalizuara, ndërsa në numrin e përgjithshëm të ankesave, ato përbëjnë rreth 2%. Kjo përqindje jashtëzakonisht e ulët tregon padukshmërinë institucionale të grave që përballen me forma të shumëfishta diskriminimi.¹

Përveç treguesve sasiorë të numrit të ankesave të paraqitura, është thelbësore të analizohet cilësia e aksesit në mekanizmat për mbrojtje nga diskriminimi. Kjo nënkupton jo vetëm nëse gratë paraqesin ankesa, por edhe nëse ato janë të informuara, të mbështetura dhe të afta të ndjekin në mënyrë efektive procedurën deri në përfundimin e saj. Në këtë kuptim, numri i ulët i ankesave nga grupe të caktuara nuk duhet të interpretohet si mungesë diskriminimi, por si një tregues i aksesit të kufizuar në sistem.

¹ Equality Now - Raport Monitorimi mbi Qasjen e Grave nga Komunitetet e Margjinalizuara në Mekanizmat për Mbrojtje nga Diskriminimi, Komiteti i Helsinkit për të Drejtat e Njeriut, 2026 mhc.org.mk/wp-content/uploads/2026/03/izveshtaj-za-pristapot-na-zheni-od-marginalizirani-zaednici-do-mehanizmite-za-zashtita-od-diskriminacija.pdf

Me rëndësi të veçantë është rasti në të cilin gjykata gjeti diskriminim ndaj fermereve individuale femra në aksesin në të drejtat e sigurimit shëndetësor, duke konfirmuar se zgjidhjet ligjore në dukje neutrale mund të prodhojnë pasoja joproporcionale për gratë dhe të çojnë në diskriminim indirekt.²

Për më tepër, një shqyrtim i përvojave dhe procedurave që lidhen me dhunën në familje tregon se institucionet nuk ofrojnë gjithmonë mbrojtje në kohë dhe gjithëpërfshirëse, dhe kujdesi i pamjaftueshëm i duhur mund të rezultojë në pasoja serioze për sigurinë, shëndetin dhe dinjitetin e viktimave.

Gratë nga komunitetet e marginalizuara shpesh janë të ekspozuara ndaj diskriminimit të shumëfishtë dhe ndërsektorial, me seksin dhe gjininë të ndërthurura me baza të tjera, të tilla si vendi i banimit, statusi ekonomik, mosha, etnia ose karakteristika të tjera personale.

Një analizë e të dhënave dhe zhvillimeve në dispozicion tregoi sfida serioze në procesin e përzgjedhjes së anëtarëve të Komisionit për Parandalimin dhe Mbrojtjen nga Diskriminimi, me individë të përzgjedhur për të cilët ka indikacione se nuk i plotësojnë plotësisht kriteret ligjore dhe standardet e përshtatshmërisë. Këto procese ngritën pyetje të rëndësishme në lidhje me transparencën, cilësinë e përzgjedhjes dhe integritetin e institucionit.

Për më tepër, reagimet e organizatave të shoqërisë civile dhe komunitetit profesional³, pavarësisht se u artikuluan dhe dokumentuan publikisht, nuk çuan në një korrigjim të procesit, gjë që kontribuoi më tej në perceptimin e politizimit dhe pavarësisht se pamjaftueshme të Komisionit. Është veçanërisht shqetësuese që disa nga anëtarët e zgjedhur u shoqëruan në diskursin publik me pikëpamje dhe qëndrime që janë në kundërshtim me parimet e barazisë dhe mosdiskriminimit, duke përfshirë mbrojtjen e grave dhe personave LGBTI.⁴

Këto zhvillime ndikojnë drejtpërdrejt në besimin e qytetarëve në institucion, i cili është një parakusht kyç për funksionimin efektiv të sistemit për mbrojtje nga diskriminimi. Ulja e besimit rrezikon të dobësojë jo vetëm rolin e Komisionit, por edhe të gjithë sistemin e mbrojtjes kundër diskriminimit.

Këto përvoja tregojnë se mbrojtja efektive kundër diskriminimit nuk varet vetëm nga ekzistenca e ligjeve dhe institucioneve të përshtatshme, por edhe nga aftësia e tyre për të njohur nevojat dhe dobësitë specifike të grupeve të ndryshme të grave dhe për të siguruar akses të barabartë në drejtësi për të gjithë.

² <https://mhc.org.mk/news/sudot-utvrđi-diskriminacija-vr-z-individualnite-zemjodelki-vo-pristapot-do-prava-od-zdravstveno-osiguruvanje/>

³ <https://telma.com.mk/2026/01/27/nevladinite-baraat-od-prateniczite-da-ne-glasaat-za-dhihan-ahmed/>

⁴ <https://fokus.mk/mrezhata-za-zashtita-od-diskriminatsija-protiv-izborot-na-ismail-sinani/>

Çfarë nënkuptojnë këto gjetje për politikat publike?

Gjetjet sugjerojnë që përmirësimet e mëtejshme në sistem nuk duhet të përqendrohen vetëm në ndryshimet legjislative. Ndërhyrjet e ardhshme politike duhet të përqendrohen në heqjen e barrierave praktike dhe strukturore që kufizojnë aksesin efektiv në mekanizmat ekzistues të mbrojtjes. Kjo përfshin zhvillimin e modeleve proaktive të mbështetjes, përmirësimin e koordinimit institucional dhe forcimin e besimit në institucione.

3. Nga normalizimi në njohje: si kuptohet diskriminimi

Përvojat dhe gjetjet, si dhe narrativat më të gjera të mbledhura përmes punës së drejtpërdrejtë me gratë nga komunitetet e marginalizuara, tregojnë se diskriminimi rrallë njihet menjëherë si shkelje ligjore. Më shpesh interpretohet si një gjendje e "normalizuar", pjesë e funksionimit të përditshëm të institucioneve ose një përvojë individuale që nuk është subjekt i ndryshimit.

Ky proces normalizimi përfaqëson një pengesë kyçe në aksesin në mbrojtje nga diskriminimi, pasi ndikon në pikën fillestare të çdo rasti të mundshëm - njohjen e shkeljes. Në një kontekst të tillë, mosraportimi i diskriminimit nuk lind vetëm nga mungesa e informacionit, por edhe nga mungesa e një kuptimi të brendshëm se një përvojë e caktuar përbën shkelje të një të drejte.

Analiza tregon se qasja në mbështetje konfidenciale, komunikimi i vazhdueshëm dhe ndërmjetësimi përmes organizatave paralegale dhe të shoqërisë civile luajnë një rol kyç në procesin e transformimit nga normalizimi në njohje. Ky proces nuk ndodh menjëherë, por gradualisht - përmes kontakteve të përsëritura, shpjegimit të të drejtave dhe analizës së përbashkët të përvojave specifike.

Në këtë kuptim, puna paralegale dhe puna e përbashkët në terren nuk funksionon vetëm si një mekanizëm informacioni, por si një instrument për ndërtimin e besimit dhe ndërgjegjësimin ligjor në një kuptim më të gjerë. Përmes kësaj qasjeje, gratë identifikojnë gradualisht forma të ndryshme të diskriminimit - nga përjashtimet delikate dhe pabarazia institucionale, deri te rastet e qarta të diskriminimit të drejtpërdrejtë dhe të tërthortë.

Ky zbulim është veçanërisht i rëndësishëm sepse tregon se qasja në drejtësi nuk fillon në institucione, por në momentin e njohjes. Nëse ky hap mungon, mekanizmat formalë të mbrojtjes mbeten të nën-shfrytëzuar, pavarësisht nga disponueshmëria e tyre ligjore.

Në këtë kontekst, është veçanërisht e rëndësishme të theksohet se mekanizmat institucionalë për mbrojtje nga diskriminimi aktivizohen më shpesh vetëm pas një ankese formale, që do të thotë se ato rrallë kanë kapacitetin për të njohur në kohë rastet e mundshme të diskriminimit në një fazë të hershme.

Mungesa e një qasje proaktive e amplifikon më tej nyjen midis përvojave reale të grave nga komunitetet e marginalizuara dhe reagimit institucional, me një pjesë të konsiderueshme të shkeljeve që mbeten jashtë sistemit formal. Prandaj, forcimi i mekanizmave për njohje të hershme dhe prani në terren nuk është vetëm një aktivitet shtesë, por një parakusht thelbësor për funksionimin efektiv të sistemit për mbrojtje nga diskriminimi.

Prandaj, një sistem efektiv për mbrojtje nga diskriminimi nuk mund të reduktohet në një kornizë ligjore dhe procedura institucionale, por duhet të përfshijë edhe mekanizma për njohje proaktive, prani në terren dhe mbështetje të besueshme që mundësojnë "përkthimin" e përvojave të përditshme në kategori ligjërisht të kuptueshme të diskriminimit.

4. Pse gratë nuk raportojnë: barriera strukturore dhe institucionale

Pavarësisht ekzistencës së mekanizmave ligjorë për mbrojtjen nga diskriminimi dhe rritjes së ndërgjegjësimit për të drejtat, një pjesë e konsiderueshme e grave nga komunitetet e marginalizuara nuk i përdorin mekanizmat e mbrojtjes institucionale në dispozicion. Gjetjet tregojnë se kjo nuk rrjedh nga ndërgjegjësimi i pamjaftueshëm për ekzistencën e të drejtave, por nga një kombinim i barrierave strukturore, ekonomike, sociale dhe institucionale që kufizojnë aksesin real në drejtësi.

Një nga faktorët kryesorë është niveli i ulët i besimit në institucione. Gratë shpesh nuk besojnë se raportimi i diskriminimit do të rezultojë në mbrojtje efektive, sanksionim të autorëve ose përmirësim real të situatës së tyre. Ky mosbesim më së shpeshti rrjedh nga përvojat e mëparshme negative, procedurat e gjata dhe joefektive, si dhe perceptimi se institucionet nuk veprojnë në mënyrë të vazhdueshme ose me ndjeshmëri të mjaftueshme ndaj rasteve të tilla.

Për më tepër, raportimi i diskriminimit shpesh përjetohet si një hap i rrezikshëm që mund të ketë pasoja të drejtpërdrejta në jetën e përditshme të grave. Në shumë raste, ekziston frika e humbjes së një pune ose të ardhurash, prishja e marrëdhënieve familjare dhe shoqërore, stigmatizimi në komunitet, si dhe viktimizimi shtesë në vetë procedurën institucionale. Këto rreziqe janë veçanërisht të theksuara në mesin e grave të varura ekonomikisht dhe në mesin e grave që jetojnë në mjedise të vogla dhe të mbyllura shoqërisht.

Për më tepër, trajtimi i rasteve të diskriminimit dhe dhunës me bazë gjinore shpesh mbart rrezikun e viktimizimit sekondar, veçanërisht kur aktorët institucionalë nuk zbatojnë një qasje të ndjeshme dhe të informuar nga trauma. Ky rrezik nuk është një dështim individual, por një dobësi sistemike që ndikon drejtpërdrejt në gatishmërinë e viktimave për të raportuar shkeljet e të drejtave dhe për të marrë pjesë në procedura.

Varësia ekonomike dhe sociale kufizon më tej mundësinë e fillimit të procedurave të mbrojtjes. Në rrethana të tilla, megjithëse e drejta për mbrojtje ekziston formalisht, realizimi i saj praktik bëhet dukshëm më i vështirë ose pothuajse i paarrtshëm. Për më tepër,

procedurat institucionale shpesh perceptohen si procese komplekse, afatgjata dhe emocionalisht shteruese, pa siguri të mjaftueshme për rezultatin, gjë që zvogëlon më tej motivimin për të raportuar.

Në raste të caktuara, vetë akti i pjesëmarrjes në një procedurë mund të çojë në viktimizim sekondar, veçanërisht kur qasja institucionale nuk është mjaftueshëm e ndjeshme ndaj viktimave të dhunës dhe diskriminimit me bazë gjinore. Kjo krijon një pengesë shtesë që i pengon gratë të përdorin më tej mekanizmat e mbrojtjes, edhe kur ato janë të vetëdijshme se të drejtat e tyre janë shkelur.

Për më tepër, në zonat rurale dhe më të vogla, qasja në mbështetje ligjore dhe institucionale është e kufizuar për shkak të mungesës së shërbimeve lokale, disponueshmërisë së kufizuar të informacionit, mungesës së aksesit fizik dhe financiar të institucioneve, si dhe mungesës së ndërmjetësve të besuar lokalë që mund të ndihmojnë në procesin e raportimit dhe mbrojtjes.

Në përgjithësi, këta faktorë tregojnë se mosraportimi i diskriminimit nuk mund të interpretohet as si mosekzistencë e tij, as si rezultat i informacionit të pamjaftueshëm, por si pasojë e një rrjeti kompleks barrierash strukturore që ndikojnë drejtpërdrejt në mundësinë reale të aksesit në drejtësi.

Prandaj, numri i ulët i ankesave nuk duhet të interpretohet si një tregues se diskriminimi është një dukuri e rrallë. Përkundrazi, ai tregon se mekanizmat ekzistues ende nuk janë mjaftueshëm të arritshëm, të besueshëm dhe të përshtatur me rrethanat reale në të cilat jetojnë gratë nga komunitetet e marginalizuara. Prandaj, suksesi i sistemit duhet të vlerësohet jo vetëm nga numri i ankesave të paraqitura, por edhe nga aftësia e tij për të arritur tek ata që kanë më shumë nevojë për mbrojtje.

5. Çfarë funksionon?

Pavarësisht barrierave strukturore të identifikuara, përvojat tregojnë se ekzistojnë qasje që rrisin ndjeshëm gjasat që gratë nga komunitetet e marginalizuara ta njohin diskriminimin, ta raportojnë atë dhe të kenë akses në mekanizmat e mbrojtjes. Ajo që bie në sy nuk është vetëm niveli i informacionit, por edhe mënyra se si përçohet ky informacion dhe mbështetja që vjen më pas.

Në shumë raste, ndryshimi fillon përmes kontaktit personal dhe besimit, jo përmes një procedure institucionale. Mbështetja e asistentëve ligjorë dëshmohej të jetë një nga urat më të rëndësishme në këtë proces. Asistentët ligjorë janë shpesh pika e parë e kontaktit për gratë që nuk kanë pasur më parë përvojë me mekanizmat institucionalë. Në situata të tilla, roli i tyre nuk kufizohet vetëm në ofrimin e informacionit, por në krijimin e një hapësire në të cilën gratë mund ta kuptojnë përvojën e tyre në një mënyrë të ndryshme. Ato ndihmojnë në njohjen e diskriminimit, shpjegojnë hapat e mundshëm dhe, ndoshta më e rëndësishmja, ndërtojnë një ndjenjë se gratë nuk janë vetëm në këtë proces.

Puna e drejtpërdrejtë në komunitet përmes punëtorive, takimeve individuale dhe aktiviteteve të informimit është me rëndësi të ngjashme. Kjo qasje lejon një ndërtim gradual të besimit, në kushte ku institucionet shpesh perceptohen si të largëta ose të paarrtshme. Në hapësira të tilla, gratë kanë mundësinë të ndajnë përvojat e tyre pa frikën e gjykimit, të përmendin situata që më parë i konsideronin "normale" dhe të marrin mbështetje për t'i kuptuar ato. Mbështetja nuk është uniforme, por përshtatet me rrethanat dhe nevojat e jetës reale.

Organizatat e shoqërisë civile në këtë proces kanë një rol që shkon përtej informacionit. Ato shpesh janë struktura e parë që lidh gratë me mbështetje ligjore, psikosociale dhe institucionale. Në të njëjtën kohë, ato veprojnë si shoqëruese gjatë gjithë procesit, nga biseda fillestare deri te procedurat e mundshme institucionale, por edhe si aktorë që monitorojnë dhe analizojnë rastet në mënyrë që të nxjerrin në pah problemet më të gjera sistemike.

Përmes rasteve të identifikuara të diskriminimit, hapet një pamje më e gjerë se si funksionon sistemi i mbrojtjes nga diskriminimi në praktikë. Disa procedura kontribuojnë në identifikimin e formave indirekte të diskriminimit në aksesin në të drejta, ndërsa të tjera theksojnë detyrimin e institucioneve për të ushtruar kujdesin e duhur, veçanërisht në rastet e dhunës në familje. Në të njëjtën kohë, ato ngrenë pyetje në lidhje me mangësitë sistemike që nuk janë të dukshme vetëm përmes statistikave, por përmes përvojave konkrete jetësore.

Në këtë kontekst, bashkëpunimi me Komisionin për Parandalimin dhe Mbrojtjen nga Diskriminimi është gjithashtu i rëndësishëm, duke kontribuar në një kuptim më të mirë të barrierave reale me të cilat përballen gratë dhe në një veprim më efikas institucional. Ky lloj bashkëpunimi tregon se përmirësimi i sistemit nuk varet vetëm nga kompetencat formale, por edhe nga mënyra se si institucionet komunikojnë dhe u përgjigjen përvojave në terren.

Në përgjithësi, gjetjet tregojnë se ndërhyrjet më efektive nuk janë ato që kufizohen vetëm në transferimin e informacionit, por ato që arrijnë të ndërtojnë besim, mbështetje të vazhdueshme dhe pika aksesit përmes të cilave gratë mund të lundrojnë realisht në sistemin institucional.

Përvoja tregon se aksesit në drejtësi nuk fillon me paraqitjen e një ankese, por me ndërtimin e besimit. Kjo është arsyeja pse investimet në shtrirje, mbështetje paralegale dhe partneritete midis institucioneve dhe organizatave të shoqërisë civile duhet të njihen si një pjesë integrale e politikave të barazisë publike, dhe jo si aktivitete të përkohshme projektesh.

6. Rekomandime për përmirësimin e mbrojtjes kundër diskriminimit

Gjetjet e dokumentit të politikave tregojnë se përmirësimi i aksesit në drejtësi kërkon ndryshime të njëkohshme institucionale, legjislative dhe praktike. Në këtë drejtim, rekomandimet që vijojnë synojnë forcimin e kapaciteteve të institucioneve, përmirësimin e disponueshmërisë së shërbimeve dhe krijimin e mekanizmave të qëndrueshëm për mbështetjen e grave nga komunitetet e marginalizuara.

Forcimi institucional i sistemit për mbrojtje nga diskriminimi

Komisioni për Parandalimin dhe Mbrojtjen nga Diskriminimi duhet të forcojë qasjen e tij në terren dhe në komunitete.

- Zhvillimi i mekanizmave proaktivë në terren dhe në shtrirje, veçanërisht në mjediset rurale dhe të marginalizuara
- Bashkëpunimi sistematik me organizatat e shoqërisë civile dhe shërbimet paralegale për njohjen e hershme të diskriminimit
- Përmirësimi i kapaciteteve për njohjen e diskriminimit ndërsektorial dhe të shumëfishtë
- Thjeshtimi dhe përafrimi i procedurave për paraqitjen e ankesave të grupet vulnerabël
- Zgjedhja e personelit të duhur si komisionerë në Komisionin për Parandalimin dhe Mbrojtjen nga Diskriminimi.

Qasja në ndihmë ligjore dhe koordinimi institucional

Ministria e Drejtësisë ka një rol kyç në sigurimin e aksesit real dhe të barabartë në mbrojtje ligjore.

- Forcimi i sistemit të ndihmës ligjore falas, veçanërisht jashtë qendrave urbane
- Institucionalizimi i ndihmës paralegale si një mekanizëm shtesë për akses në drejtësi
- Përmirësimi i koordinimit midis institucioneve në rastet e diskriminimit dhe dhunës me bazë gjinore

Mbrojtja sociale dhe mbrojtja nga dhuna me bazë gjinore dhe dhuna në familje

- Ministria e Politikave Sociale, Demografisë dhe Rinisë duhet të ofrojë një sistem mbështetës më të integruar dhe më të ndjeshëm.
- Futja dhe zbatimi konsistent i një qasjeje të ndjeshme ndaj gjinisë dhe qasje ndërsektoriale në politika
- Zhvillimi i mekanizmave për njohjen dhe referimin e hershëm të rasteve të diskriminimit dhe dhunës
- Forcimi i rolit të qendrave të punës sociale në mbështetjen e koordinuar për viktimat

Vetëqeverisja lokale dhe aksesueshmëria e shërbimeve

Institucionet lokale janë një pikë e parë e rëndësishme kontakti për qytetarët gra në komunitet.

- Ngritja e pikave lokale të informacionit dhe këshillimit për mbrojtje nga diskriminimi
- Mbështetja e partneriteteve me organizatat e shoqërisë civile dhe shërbimet paralegale
- Fushatat që synojnë jo vetëm informimin, por edhe ndërtimin e besimit

Komuniteti i donatorëve dhe qëndrueshmëria e shërbimeve

Qëndrueshmëria e sistemit varet nga investimet afatgjata në aksesin në drejtësi.

- Kalimi nga fushatat afatshkurtra në mbështetjen afatgjatë për shërbimet
- Modelet e financimit që kombinojnë punën ligjore, paralegale dhe atë në terren
- Mbështetja e sistemeve të monitorimit bazuar në të dhënat në terren, jo vetëm në statistikat institucionale.

Qasja në drejtësi nuk sigurohet vetëm duke miratuar ligje cilësore, por duke krijuar një sistem në të cilin çdo grua ka një mundësi reale për të kërkuar mbrojtje në mënyrë të sigurt, të shpejtë dhe me dinjitet. Gjetjet tregojnë se ndryshimet më të mëdha arrihen kur institucionet, organizatat e shoqërisë civile dhe komunitetet lokale veprojnë si partnerë. Prandaj, politikat e ardhshme publike duhet ta njohin këtë bashkëpunim si një parakusht për një sistem efikas dhe gjithëpërfshirës për mbrojtjen nga diskriminimi.

Sigurimi i mbrojtjes efektive nga diskriminimi nuk mund të trajtohet ekskluzivisht si përgjegjësi individuale e personave të prekur për të njohur dhe raportuar shkeljet e të drejtave të tyre. Përkundrazi, ai përfaqëson një detyrim sistemik të institucioneve për të krijuar mekanizma të arritshëm, të besueshëm dhe efikasë që do të jenë realisht të disponueshëm për të gjitha grupet e qytetarëve, veçanërisht ata në pozicione të shumëfishta vulnerabël.

